

Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti

TASHENEV
UNIVERSITY

“Alisher Navoiy va XXI asr”

10-ULUSLARARO KONFERANSI

Toshkent-Shimkent, 2025-yil 6-fevral

“Әлішер Науаи және XXI ғасыр”

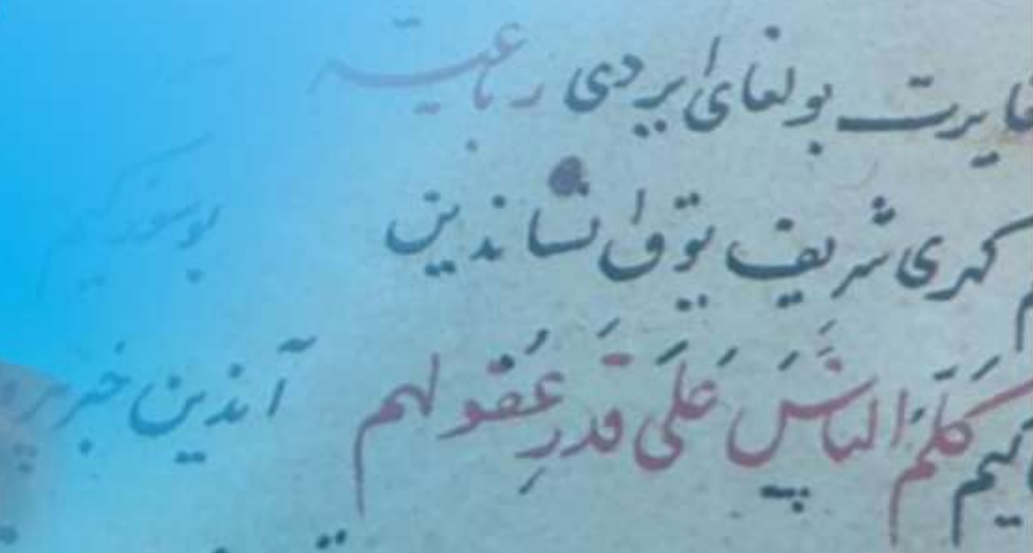
10- ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ

Ташкент-Шымкент, 6 ақпан 2025 жыл

“Alisher Navo'i and the 21st century”

10th INTERNATIONAL CONFERENCE

Tashkent-Shymkent, February 6, 2025

**Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
Qozog'iston Respublikasi Jumabek
Tashenev nomli universitet**

«ALISHER NAVOIY VA XXI ASR»

**mavzusidagi 10-uluslararo konferansi
materiallari**

2025-yil 6-fevral

Toshkent – Chimkent – 2025

UO'K: 821.161.1=512.133

KBK: 83.3 (50')

A 51

Mas'ul muharrirlar:

Shuhrat SIROJIDDINOV,

filologiya fanlari doktori, akademik
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti rektori

Kanat BAYBOLOV,

Jumabek Axmetuli Tashenev nomli universitet rektori,
texnika fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

Boqijon To'xliyev (O'zbekiston), Nurboy Jabborov (O'zbekiston), Parida Bayneeva (Qozog'iston), Kemal Yavuz Ataman (Turkiya), Yashar Qosim (Ozarbayjon), Islam Jemeney (Qozog'iston), Farhod Rahimiy (Eron), Sholpan Arzimbetova (Qozog'iston), Karomat Mullaxo'jayeva (O'zbekiston), Janna Botabaeva (Qozog'iston), Baxtiyor Fayzullayev (Tojikiston), Dilnavoz Yusupova (O'zbekiston), Nozliya Normurodova (O'zbekiston), Shahlo Naraliyeva (Qozog'iston), Ilyos Ismoilov (O'zbekiston), Azizullah Aral (Afg'oniston), Orzigul Hamroyeva (O'zbekiston), Ozoda Tojiboyeva (O'zbekiston)

Ushbu to'plamda "Alisher Navoiy va XXI asr" mavzusidagi 10-uluslararo konferansi materiallari jamlangan. To'plamda Alisher Navoiy adabiy-ilmiy merosining mumtoz adabiyotimizdagi o'rni va bugungi kun uchun ahamiyati, shuningdek, shoir ijodiga bog'liq holda matnshunoslik va tilshunoslik muammolariga doir ilmiy maqolalar o'rin olgan. Navoiyshunoslikning bugungi holati va istiqboli borasida muayyan tasavvur berishi uning ahamiyatini belgilaydigan omillardan biridir. Kitob filolog mutaxassislar, ilmiy tadqiqotchilar, magistrantlar va bakalavr talabalari hamda keng o'quvchilar ommasiga mo'ljallangan.

Mualliflar qarashi va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

**Әлішер Науаи атындағы Ташкент
мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті**

**Қазақстан Республикасы Жұмабек
Тәшенев атындағы университет**

«ӘЛІШЕР НАУАИ ЖӘНЕ XXI ҒАСЫР»

**тақырыбындағы 10-халықаралық
конференция материалдары**

2025 жыл 6 ақпан

Ташкент – Шымкент – 2025

**IV SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING XORIJIY TILLARGA
TARJIMASI VA CHET ELLARDA O'RGANILISHI**
**SECTION IV. TRANSLATION OF ALISHER NAVAII'S WORKS INTO
FOREIGN LANGUAGES AND STUDY ABROAD**

QOZOG'ISTONDA MIR ALISHER NAVOIY IJODINING O'RGANILISHI

Hulkar Hamroyeva,

*O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi dotsenti,
filologiya fanlari doktori (DSc)*

Shahlo Naraliyeva,

*Qozog'iston Respublikasi, J.Tashenev nomli universitet xalqaro departament
direktori, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

Ozodaxon Musayeva,

*Qozog'iston Respublikasi, Jumabek Tashenev nomli universiteti o'qituvchisi
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/QXLC2232*

Annotatsiya. Mazkur maqolada ulug' shoir va mutafakkir Mir Alisher Navoiy ijodining Qozog'istondagi ta'lim o'zbek tilida olib boriladigan umumta'lim maktablarida o'rganilishi tadqiq qilinadi.

Kalit so'zlar. Hayrat, g'azal, ona tili, doston, o'zbek adabiyoti, meros, "Mahbub ul-qulub", muloqot, insonparvarlik.

STUDY OF MIR ALISHER NAVAII'S WORK IN KAZAKHSTAN

Abstract. This article explores the contributions of Mir Alisher Navoi, a distinguished scholar and master of literature, who extensively studied and excelled in various fields of science, literature, and the arts. Specifically, the article examines the poet's insightful reflections on the art forms of music and dance, highlighting his unique perspectives and their integration within his broader intellectual and artistic endeavors.

Keywords. Science of music, musical environment, dust, pattern, dance, tambourine, historical heritage, "Farhod and Shirin", symbol.

Turkiy adabiyot dahosi, so'z mulkining sohibqironi, buyuk mutafakkir, ulug' qomusiy olim Mir Alisher Navoiy xalqimizning ijodkorlik, ilmparvarlik, arboblik, insoniylik, vatanparvarlik zakosini jahonga tanitgan ulkan allomadir. Uning adabiy-ilmiiy, ma'rifiy-ma'naviy, falsafiy-tarixiy, pedagogik-estetik merosi turkiy xalqlarning bebaho xazinasii sifatida komillik ilmidan saboq bermoqda.

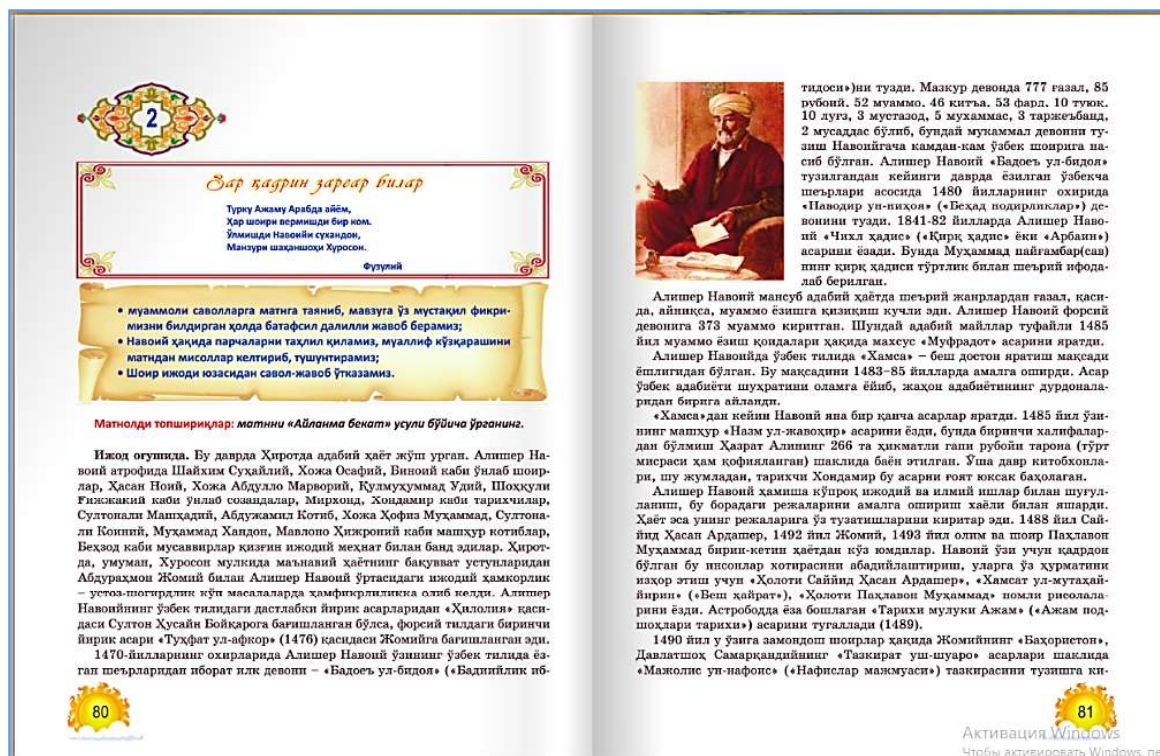
2024-yil 8-avgustda Qozog'iston Respublikasi poytaxti Ostona shahrida turkiy xalqlarning buyuk mutafakkir shoiri Alisher Navoiy haykali ochilishi marosimida so'zlagan nutqida Qozog'iston Prezidenti Qosim - Jo'mart To'qayev shunday degan edi: "Qadim - qadimdan biz xalqlarimizni birlashtiruvchi umumiy qadriyatlarga ega qardosh mamlakatlar edik. Bizni tarix, til va din birlashtirib turadi. Ikki davlat o'rtasida an'anaviy qardoshlik munosabatlarini yo'lga qo'yishda Alisher Navoiy shaxsi alohida o'rin tutadi. O'z vaqtida Muxtor Avezov: "Alisher Navoiy merosi nafaqat o'zbek adabiyoti uchun qimmatli, balqi Sharq mamlakatlari adiblariga ham katta ta'sir

ko'rsatgan", - deb ta'kidlagan edi. Buyuk shoir asarlari butun turkiy xalqlarning ma'naviy xazinasini bo'lib xizmat qiladi".

O'zbekiston Respublikasi bilan Qozog'iston Respublikasi o'rtasida "Abadiy do'stlik to'g'risida"gi Shartnoma imzolangani bejiz emas. Zero, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev: "Umumiy tariximiz, madaniy va ma'naviy qadriyatlarimiz, an'ana va urf-odatlarimiz bizni birlashtirib turadi. Qozog'iston O'zbekiston uchun eng yaqin, ishonchli va davr sinovidan o'tgan hamkordir. Bugungi murakkab zamonda o'zaro munosabatlarimiz davlatlararo hamkorlikning namunasi bo'la oladi, deb hech mubolag'asiz aytishimiz mumkin" [https://president.uz/uz/lists/view/5782], - deb ta'kidlagan edi.

Darhaqiqat, Alisher Navoiy badiiy olamini anglash hissi insonning o'zligini anglashga, o'zligini tushunishga, olam va odam haqida o'ylashga, mulohaza yuritishga da'vat etuvchi beqiyos qudrat hisoblanadi. So'z mulkining sultoni hazrat Alisher Navoiyning buyuk dahosi, benazir asarlarining falsafasi badiiy-tarixiy tafakkur orqali bugun ham bashariyatni uyg'otishga, ezgu amallarga xizmat qilmoqda. Mutafakkir shoir madaniy merosini sinchiklab o'rganish, qayta-qayta tadqiq etish tafakkurimizni boyitishning, dunyoqarashimizni kengaytirishning eng muhim omilidir.

Qozog'istondagi ta'lim o'zbek tilida olib boriladigan umumta'lim maktablarining 5-6-7- sinf, 9-10-sinf "O'zbek adabiyoti" darsliklariga hazrat Navoiy asarlaridan namunalar kiritilgan. O'sib kelayotgan yosh avlod ulug' shoir ruhiyatini, ruboiy, g'azal-u dostonlaridagi so'z falsafasi va ko'ngil hayratini qanchalik keng va chuqur anglasa, insoniyat tarixiga shunchalik ko'proq qiziqadi, uni tushunishga, hayot va halollik, imon va e'tiqod mohiyatini anglashga, inson va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni o'rganishga harakat qiladi.

5-sinf "O'zbek adabiyoti" [Sh.Naraliyeva, 2017: 122- 131] darsligidan shoirning hayoti va ijodi haqida ma'lumot va "Mahbub ul-qulub" asaridan parcha o'rin olgan. O'quvchilar mazkur parchani o'qish orqali undagi tasvir va iboralar, so'zlarning ichki ma'nolari bilan tanishadilar, fikrni bayon qilish yo'llarini o'rganadilar. O'zbekiston

Milliy ensiklopediyasida qayd etilganidek, “Har bir jumla o‘zaro qofiyadosh. Asarning saj’da yozilishi unga alohida badiiy nafasat bag‘ishlagan. Asarga baytlar, ruboiylar kiritilib, ulug‘ shoir va mutafakkirning hayot haqidagi xulosalarini mujassamlashtirgan” [O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2003: 553]. O‘qituvchi o‘zining muxtasar ma‘ruzasida o‘quvchilarga shu uyg‘unlikni hamda darslikdagi matnoldi topshiriqlarni tushuntirib beradi:

1. Navoiyning qanday asarlarini o‘qigansiz?
2. “Mahbub ul-qulub” so‘zining ma‘nosini bilasizmi?
3. Asarning bunday nomlanishining sababini tushuntiring.

Yuqoridagi savollarga javob izlagan o‘quvchilar ancha faollashadi, asardan olingan “Tavoze va odob to‘g‘risida”gi matn hamda Mudbir va Muqbil haqidagi mashhur rivoyatni alohida qiziqish bilan o‘qiydilar. Ulardagi falsafiy fikrlarni hayotiy voqealar bilan qiyoslaydilar. O‘qituvchi ulug‘ shoirning insonparvarlik g‘oyalari, estetik ideali sifatida insonning axloqiy sifatleri, xalqning eng oliyjanob fazilatleri haqida tushuncha beradi. O‘quvchilarning fikrini so‘raydi. G‘oyat muhim tarbiyaviy ahamiyatga ega bo‘lgan matn va rivoyatning g‘oyaviy mazmuni o‘quvchilarga kuchli ta‘sir qiladi. Matn yakunidagi quyidagi savol va topshiriqlar ularni qiziqitirib, suhbat ochiq muloqotga aylanadi:

1. Yaxshilik yomonlikni yengishiga ishonasizmi?
2. Inson qanday hollarda adashganlarni to‘g‘ri yo‘lga solishi mumkin?
3. “T” jadvali orqali Muqbil va Mudbirga tavsif bering va xulosalang.

Ulug‘ shoir jamiyatdagi har bir voqelikda inson ruhiyati bilan bog‘liq rang - barang holatlarni ko‘radi. Ularni tahlil qilish o‘quvchilarni olam va odam munosabatlari bilan yaqindan tanishtirib boradi. Bu tanishuv orqali o‘quvchilar yaxshilik va yomonlik o‘rtasidagi farqni tushunadilar.

46-47

**Донишлар
бисотида**

*Сўз гуҳарига эрур онча шараф,
Ким бўла олмас анга гавҳар садаф.
Тўрт садаф гавҳарининг дуржи ул,
Етти фалак ахтарининг буржи ул.*
Алишер Навоий

Мавзуга оид таянч тушунча ва иборалар: ўзбек халқининг улуг маърифатпарвари, “Хамса”, «Хайрат ул-аброр» дostonи, сўзнинг аҳамияти, ҳикоят, ростгўйлик, ёлгончилик.

**Матнoldи
топириқлар**

1. Юксак маънавиятнинг биринчи шarti нима? Фикрингизни изоҳланг.
2. Алишер Навоий илм, маърифат хақида қандай фикрларни олға суради?

Тақдирот

“Хайрат ул-аброр” dostonининг ёзилиши хақида кўшнмча манбалардан фойдаланган ҳолда маълумот тўплаб, тақдирот тайёрланг.

ҲАЙРАТ УЛ-АБРОР
(Дostonдан парча)

O‘quvchilar ikki guruhga bo‘linib, matn va rivoyatni qiyoslaydilar, tahlil jarayonida o‘zlari duch kelgan hayotiy misollardan keltirishadi. Mavzu davomida “Mahbub ul-qulub”dan olingan “Saxovat va himmat to‘g‘risida”, “Saxovat qanday qilinadi?”, “Hilm to‘g‘risida”, “Til to‘g‘risida” kabi matnlar ham o‘rganiladi. Hazrat Navoiyning axloqiy-ruhiy, ma‘naviy-ma‘rifiy qarashlarida inson mohiyati, insonparvarlik g‘oyalari ulug‘lanadi. “Mahbub ul-qulub”da inson bebaho xilqat darajasiga ko‘tariladi, undagi har bir fikrdan hikmat va ma‘naviyat yog‘dulari taralib turibdi. Quyidagi savol va topshiriqlar o‘quvchilarning

aqlini, ijodiy fikrlash qobiliyatini yana bir bor charxlaydi.

1. Guruhlarda muhokama qiling: tavoze va takabburlik natijasi nimaga olib keladi?

1- guruh. Kamtarinlik. 2 - guruh. Takabburlik. 3 - guruh. Baholovchi.

O'quvchilar guruhlarga bo'linib, qiziqish bilan savol va topshiriqlarni bajarishga kirishadilar. Muhokama jarayonida o'qituvchi o'quvchilarga Hazrat Navoiyning qanchalik buyuk qalb, yuksak salohiyat egasi ekanligini anglatishga urinadi.

2. "Aqliy hujum": Muqbil va Mudbirga xos jihatlarga yangi o'xshatishlar toping.

3. "Yagona davra" strategiyasi asosida "Ilmli va ilmsizlar" mavzusida fikr yuritish.

4. "Saxovat" so'ziga "Sinkveyn", ya'ni besh misrali she'r strategiyasini qo'llang. (1 – bitta ot so'z turkumi, 2 – ikkita sifat so'z turkumi, 3 – uchta fe'l so'z turkumiga xos so'z, 4 – to'rt so'zdan iborat gap, 5 – mavzuga doir bir sinonim)

5. "Bizning saxovatpesha insonlar" mavzusida "Bahs - munozara" strategiyasini o'tkazing.

6. "Baliq skeleti" strategiyasi orqali insonning shirinso'zlik va kamtarinlik hamda dag'also'zlik va takabburlik jihatlari tahlil qiling.

7. Navoiy bobomizga maktub yozing.

Mazkur savol va topshiriqlar ustida izlanish o'quvchilarning buyuk ajdodlarimiz haqidagi tasavvurini kengaytiradi, o'tmish bilan tanishtiradi, ularning ko'z oldida so'z va tafakkur olamining yangi qirralari kashf etiladi. O'qituvchi o'quvchilarning fikran o'sishlariga alohida diqqat qiladi, ularning dunyoqarashlariga yaqin bo'lgan obrazlar, voqealarni chuqurroq tahlil qilishga yo'naltiradi. Mavzuga bu kabi yondashish o'quvchilarda hazrat Navoiy asarlariga qiziqish uyg'otadi, insonning tabiatini, jamiyatning o'ziga xos tamoyillarini bilishga o'rgatadi. Atoqli navoiyshunos olim, professor I. Haqqulning fikricha, "Alisher Navoiyning buyukligini bilmaslik o'zbek millatining madaniyati tarixi, milliy-ma'naviy kuch-quvvati va jahon badiiy tafakkuriga qo'shgan buyuk hissasini anglamaslik bilan barobar. Alisher Navoiyning ulug' siymosi ul zotning ruhoniyligi, benazir shaxsiyati va so'zni san'at darajasiga ko'targan ijodkor ekanligi bilan belgilanadi. Uning shu zamonda – yangi asrda ham zamonaviy shoir sifatida yodga olinayotgani behikmat bo'lmas kerak" [Haqqul I., 2007:159].

Mavzu yakunida o'quvchilar guruhlarga bo'linib, berilgan savol va topshiriqlarni bajaradilar. Mazkur jonli jarayonda guruh ishtirokchilari matnlar va rivoyat xususida o'z mulohazalarini bildiradilar. O'qituvchi o'quvchilarning bir - birlarining fikrlarini takrorlamasliklarini nazorat qilib boradi. Hazrat Navoiyning "Saxovat va himmat to'g'risida", "Saxovat qanday qilinadi?", "Hilm to'g'risida", "Til to'g'risida"gi falsafiy qarashlarini o'rganish jarayonida, ayniqsa, ona tili haqidagi hikmatlarga alohida e'tiborli bo'lishni uqtiradi. Hikmatlarni idrok qilishlari va uni o'zlashtirishlarini, asardan olingan parchalarning o'quvchilarga tarbiyaviy va estetik ta'sir etishini kuzatib boradi.

"Yagona davra" strategiyasi asosida "Ilmli va ilmsizlar" mavzusida fikr yuritish uchun o'quvchilar "Til to'g'risida"gi faslni tanlaydilar. Uni tahlil qilishda ulug' shoirning tilga va til ilmiga munosabati o'rganiladi. O'quvchilar hazrat Navoiyning "Tilga ixtiyorsiz – elga e'tiborsiz" hikmati nihoyatda xalqchil bo'lganligi uchun el orasida ommalashib, maqolga aylanganligi, bu maqolni nafaqat o'zbeklar, balki qozoqlar ham sevishining sabablari haqida fikrlashadilar. Insonning tili va dili bir bo'lishi haqida o'z munosabatlarini bildiradilar.

Barcha turkiy qardoshlar qatori qozoq xalqi uchun ham Mir Alisher Navoiy ijodi nihoyatda qimmatlidir. Adabiyotshunos olim Qaldibek Seydanov "Navoiy va Abay" maqolasida shunday ma'lumotni keltiradi: "Mashhur qalam sohibi, akademik Muxtor Umarxon o'g'li Avezov: "... unga (Abayga – Q.S.) tillari tushunarli bo'lganlikdan Navoiy, Fuzuliy asarlari ko'proq ta'sir etgan", - degan. U yana bir yorqin misralarida: "Abay Alisher Navoiyni eng yaqin ustoz deb biladi va uning asarlaridan o'rnak oladi" deganida butunlay haq edi" [Seydanov Q., 2018: 16].

Bizni o'rab turgan olamda narsa va hodisalarning mohiyati hamda insonning ruhiy dunyosi cheksiz hissiyotlar bilan uyg'unlashadi. Inson bolalikdan so'z va uning ma'nolarini o'rganishga harakat qiladi, bu jarayon oddiy va oson tuyulgani bilan, borgan sari murakkablashadi.

Ma'lumki, til beqiyos ma'rifiy-ijtimoiy ahamiyatga ega, bolalar go'dakligidan kerakli bilim va ko'nikmalarni ko'rib, eshitib va o'qib o'rganadilar. Eng qadim zamonlardan boshlab eshitib va o'qib o'rganish til vositasida amalga oshadi. Ona tili tufayli bolalar oq-u qorani taniydilar, yaxshi-yomonni ajratadilar. Ulug' shoir uqtirganidek, tili bilan dili bir odamlarning jamiyatda nufuzi baland bo'ladi. Hayot haqiqatlariga aylanib ketgan bu o'gitlar zamirida naqadar yuksak insonparvarlik va donishmandlik mujassam.

"So'zda sehr bor" umumiy sarlavhasi ostida 6-sinf "O'zbek adabiyoti" [Sh.Naraliyeva, 2018: 53-64] darsligida Hazrat Navoiy hayoti va ijodini o'rganishga keng o'rin berilgan. Mashhur "Hayrat ul-abror" dostonida, asosan, axloqiy- ma'rifiy masalalar, ularni hayotga tatbiq etish muammolari aks etadi. O'ninchi maqolatdagi "Sher bilan Durroj"ni o'quvchilar qiziqib o'qishadi. O'qituvchi lug'at yordamida o'quvchilarga notanish so'zlarni tushuntiradi. Mutafakkir shoirning ta'kidlashicha, yolg'on, firibgarlik bilan nomi chiqqan odamning chin so'ziga ham birov ishonmaydi, ya'ni "chin desa ham xalq inonmas anga". Ifodali o'qish jarayonida hikoyatning mazmunini o'rganadilar. Unda aytilishicha, o'rmonda bir bahaybat Sher bor edi, bolalarini juda yaxshi ko'rganidan ularni o'ynatishga olib chiqqanida tishida tishlab yurardi. O'sha atrofda bir qirg'ovul (durroj) ham yashar, Sher bolasini avaylab tishlab, u joydan bu joyga o'tganida "pir" etib uchar, cho'chib ketgan Sher tishini beixtiyor bolasining badaniga qattiqroq botirar, natijada shervachcha halok bo'lardi. Farzand dog'i Sherga azob berar va u Durroj bilan do'stlashish yo'lini izlardi. Yo'l axtara-axtara, oxiri Durrojga "menga do'st bo'lsang, seni o'z himoyamga olaman", deb va'da beradi. Avvaliga, Durroj rozi bo'ladi, keyin har xil yolg'on so'zlar bilan Sherni aldashga o'tadi. Uni bir necha marta yolg'on xabar bilan chaqiradi. Durrojning yolg'onlari Sher uchun ham odatiy holga aylanadi. Bir kuni Durrojning boshiga rostdan ham katta tashvish tushadi, u ovchining tuzog'iga ilinib qoladi, dod solib, Sherni yordamga chaqiradi. Sher esa, Durroj yana aldayapti, deb o'ylaydi va uni qutqarishga bormaydi. Natijada, Durroj o'z yolg'onining qurboniga aylanadi.

Ma'rifiy-tarbiyaviy xarakterga ega mazkur hikoyat orqali shoir yolg'onchilik va ko'ziblikning oxiri halokatli ekanini ko'rsatgan. Savol va topshiriqlarning "Bilish" qismi ustida ishlash o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ijodiy fikrlash qobiliyatini o'stiradi. O'quvchilar asar qahramonlarining tarkibi, uning qismlari, syujeti va unda qo'yilgan masalalar, hikoyatning bosh g'oyasi yuzasidan fikr-mulohazalarini bildiradilar.

1. Asar mazmunini o'zlashtirish uchun "Jigso" usulidan foydalaning.
2. Doston qanday janrda yozilgan? Mazkur janr haqida ma'lumot to'plang.

Mazkur topshiriqlar ustida izlanish o'quvchilarga matnni ijodiy qayta ishlab, asosiy mazmunni saqlagan holda yangi shaklda bayon qilish imkoniyatini beradi. "Tushunish" qismida topshiriqlarning davomini bajarish jarayonida ular hikoyatning mohiyatini yanada chuqur va teran anglaydilar:

1. Maqolatda Sherning bolasiga bo'lgan mehri aks etgan misralarni toping va ularni sharhlang.

2. Berilgan asardan she'riy ijodda shaklning beqiyos o'rni haqida bildirilgan misralarni toping va izohlang.

O'quvchilar asarning lingvopoetik xususiyatlari bilan ham mukammal tanishadilar. Matnning leksik, sintaktik va mantiqiy jihatlarini, uni qanday talaffuz qilish yo'llarini o'rganadilar, ya'ni:

1. Asar mazmuniga doir qanday maqollarni bilasiz? Ularni ish daftaringizga yozib oling.

2. Maqolatdan notanish so'zlarni topib, ustozingiz yordamida lug'at tuzing.

Birinchi didaktik bosqichdagi suhbat bevosita matndan olingan taassurotlar yuzasidan o'tkazilishi bilan birga, u o'qituvchi tomonidan mashg'ulot boshida namuna uchun o'qib beriladigan she'riy parcha mazmuni bilan ham bog'lanadi. Suhbat usuli bilan Sher va Durroj obrazlarini tahlil etishga urinadi. O'qituvchi o'quvchilar diqqatini mustaqil fikrlashga, o'zlarining hayotlarida uchragan shu kabi voqealar bilan qiyoslashga yo'naltiruvchi savollar qo'yishi mumkin. Bu o'rinda savol va topshiriqlarning umumlashtirish qismidagi "Debat. Sinfni ikki guruhga bo'lib, Sher bilan Durroj xatti-harakatini muhokama qilib, bahs uyushtirish" masalaning yechimini osonlashtiradi. O'quvchilarning o'zlari bir-birlarining debatda qanday ishtirok etganini baholab boradilar, faol qatnashuvchilarga havas qiladilar. O'qituvchi guruhlarda tarqoqlik bo'lmasligini ta'minlashga, o'quvchilar o'z mulohazalarini erkin bildirishlari uchun sinfda sog'lom ma'naviy muhit yaratishga harakat qiladi.

"Navoiy va zamonamiz" mavzusida esse yozish o'quvchilarning ijodiy fikrlashi va adabiy bilimlarini yanada takomillashtiradi. Qozog'istondagi ta'lim o'zbek tilida olib boriladigan umumta'lim maktablarining ona tili va adabiyot darslarida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqlarini uyg'unlikda o'stirish, ularda tinglash, so'zlash va tinglab anglash ko'nikmalarini shakllantirish masalasiga jiddiy e'tibor qaratiladi. Zero, o'quvchilarning nutq madaniyatini o'stirish va til boyligini oshirib borish uchun yozma nutq madaniyati muhim xususiyatga ega. Esse yozayotganda, o'quvchilar o'zlarining ulug' shoirlari ijodi, uning o'zbek adabiy tilining asoschisi sifatida amalga oshirgan buyuk islohotlari haqida yanada chuqurroq mulohaza yuritishga, o'z bilimlarini tahlil etishga, har tomonlama puxta o'ylashga, kerakli so'zlarni tanlay bilishga, fikrni to'g'ri bayon qilishda ravon jumlar tuzishga harakat qiladilar. O'qituvchi o'z fikrlarini ta'sirli bayon qilgan, mazmunli esse yozgan o'quvchilarni rag'batlantirib boradi.

Matn grammatika va stilistikaga doir savol va topshiriqlar yordamida suhbat, erkin muloqot yo'li bilan sharhlanadi. Bu kabi innovatsion usullar so'zlarning turli ma'no qirralarini ko'rish, farqlash, his etishni, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish ko'nikmasini shakllantiradi. 5-6-7-sinflarda o'quvchilarni matnga ijodiy yondashishga, bayon qilinadigan fikrlarga mos so'zlarni tezlik bilan topa olishga, nutq davomida fikrni tizimlashtiruvchi reja tuzish qobiliyatini shakllantirish, o'z fikrini ishonarli va qat'iy ifodalashga o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi.

Qozog'iston Yozuvchilar uyushmasi raisi Ulug'bek Yesdavlat to'g'ri ta'kidlaganidek, "Markaziy Osiyo xalqlarining ming yillik dostonlari va boqiy an'analari

bor. Bugun mintaqa bo'ylab adabiy aloqalar rivojlanish bosqichiga ko'tarilgan. Qozog'istonda o'zbek adabiyotini o'rganuvchilar ko'pchilikni tashkil etadi. Darsliklarda Alisher Navoiy, Zahiriddin Bobur va boshqa mutafakkirlar ijodi o'rganilmoqda. Xalqlarimizning adabiy hamkorligi bizni yanada yaqinlashtiradi" [1; 38].

Xulosa o'rnida aytish joizki, Mir Alisher Navoiy ijodiga muhabbat va ixlos o'zbek-qozoq xalqlarining ijodiy-ma'naviy hamkorligini yanada chuqurlashtirib, ilm-fan, san'at va madaniyat sohasida muloqot maydonlarini kengaytirmoqda, o'sib kelayotgan yosh avlodni komil insonlar qilib tarbiyalashga o'zining buyuk hissasini qo'shmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://president.uz/uz/lists/view/5782>
2. Ш.Наралиева, Б.Турдикулов, Н.Корганбаева. Ўзбек адабиёти. Умумтаълим мактабларининг 5-синфи учун дарслик. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан министрлиги тасдиқлаган. – Алматы: Жазушы, 2017. – 122-131 б.
3. Ўзбекистон Миллий энциклопедияси. 5- ж. –Т.: Ўзбекистон Миллий энциклопедияси давлат нашриёти, 2003. – Б. 553.
4. Ҳаққул И. Тақдир ва тафаккур. – Тошкент: Шарқ, 2007. – Б. 159.
5. Сейданов Қ. Навоий ва Абай. Ўзбек-қозоқ адабий алоқалари. Мақолалар тўплами. – Тошкент: МАШХУР–ПРЕСС, 2018. – 16 б.
6. Ш.Наралиева, Н.Корганбаева, Ш.Алиакбарова. Ўзбек адабиёти. Умумтаълим мактабларининг 6-синфи учун дарслик. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан министрлиги тасдиқлаган. – Алматы: Жазушы, 2018. – 53-64 б.
7. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 1-ж. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси Давлат илмий нашриёти, 2002.
8. Рустамий А. Ҳазрати Навоийнинг маънавий олами. – Т.: Наврўз, 2014.
9. Ҳаққул И. Тақдир ва тафаккур. – Тошкент: Шарқ, 2007.
10. Мадаев О. Навоий суҳбатлари. – Тошкент: Ўқитувчи, 2018.
11. Наралиева Ш., Корганбаева Н., Турдикулов Б. Ўзбек адабиёти. Умумтаълим мактабларининг 5-синф ўқувчилари учун дарслик. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан министрлиги тасдиқлаган. – Алматы: Жазушы, 2017 й.
12. Наралиева Ш., Турдикулов., Корганбаева Н., Алиакбарова Ш. Ўзбек адабиёти. Умумтаълим мактабларининг 7-синфи учун дарслик. Қозоғистон Республикаси Таълим ва фан министрлиги тасдиқлаган. – Алматы: Жазушы, 2017 й.

“MUHOKAMAT UL-LUG‘ATAYN” – TURKIY XALQLAR LEKSIKASINING SO‘NMAS BULOG‘I

Sobirov Abdulhay Shukurovich,
filologiya fanlari doktori, professor, Andijon davlat universiteti
sobirov-1957@mail.ru

Djurabayeva Zamira Axmedovna,
PhD, dotsent, Andijon davlat pedagogika instituti
zamiradjurabayeva-1958@gmail.com
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/YYUP5374

Annotatsiya. *Maqolada Alisher Navoiyning “Muhokamat ul-lug‘atayn” asari, uning turkiy tillar rivojida tutgan o‘rni ot leksemasi va uning atrofiga birlashgan til birliklari misolida ochib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *til, o‘zbek tili, qozoq tili, turkiy tillar, Alisher Navoiy, lug‘atshunoslik, ot, otning turlari, tillarning bugungi holati.*

Аннотация. *Мақалада Әлишер Навоидың «Мухокамат ул-лұғатайн» еңбегі, оның түркі тілдерінің дамуындағы орны, жылқы есім лексемасы мен оның төңірегіне топтаcқан тілдік бірліктердің мысалында ашылады.*

Негізгі сөздер: *тіл, өзбек тілі, қазақ тілі, түркі тілдері, Әлишер Навои, лексикография, жылқы есім, жылқы есім түрлері, тілдердің қазіргі жағдайы.*

“MUKHOKAMAT UL-LUGATAYN” – AN ENDLESS SOURCE OF THE VOCABULARY OF THE TURKIC PEOPLES

Abstract. *This article examines Alisher Navoi's Mukhokamat ul-Lugatain and its contribution to the development of Turkic languages, focusing on a specific nominal lexeme and the linguistic units associated with it. Through this analysis, the article highlights the significance of Navoi's work in shaping the linguistic landscape of Turkic languages and its enduring influence on their evolution.*

Keywords: *language, Uzbek language, Kazakh language, Turkic languages, Alisher Navoi, lexicography, grass, types of nouns, current state of languages.*

Markaziy Osiyo azal-azaldan Yevropa va Osiyo qit‘asini bir-biriga bog‘lab turuvchi ko‘prik sanalib kelgan. Turli davlatlar va millatlar o‘rtasidagi siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ma‘naviy munosabatlarni yo‘lga qo‘yishda ushbu mintaqada yashagan turkiy xalqlar va ularning bugungi avlodlari sanalgan o‘zbek, qozoq, qirg‘iz, turkman, ozarbayjon, tatar, boshqird va boshqa xalqlar muhim rol o‘ynagan. Ayniqsa, bu borada tarixi, urf-odatlar, dunyoqarashi bir-biriga yaqin va asrlardan beri yonma-yon hududlarda yashab kelayotgan qardosh o‘zbek va qozoq millatlarining o‘rni katta.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev o‘zining xalqaro va mahalliy minbarlarda qilgan chiqishlarida mazkur masalaga alohida ahamiyat qaratib, Markaziy Osiyoning jahon tamadduni chorrahasida joylashganini ta’kidlab: “Bugun Markaziy Osiyo davlatlari oldida muhim strategik vazifa turibdi. U ham bo‘lsa, mintaqamizning global iqtisodiy, transport va tranzit yo‘laklarida chuqur integratsiyani ta’minlashdir”, – degan edi [Mirziyoyev, 2023: 422-429].

MUNDARIJA CONTENTS	
Shuhrat SIROJIDDINOV. Turkiy dunyo hamkorligining mustahkam asosi Туркі әлем ынтымақтастығының мықты негізі	7
Қанат БАЙБОЛОВ. Екі халық арасындағы бауырлық пен достық рәмізі Ikki xalq qardoshligi va do'stligi simvoli	11
I SHO'BA. ALISHER NAVOIY ADABIY MEROSINING JAHON TAMADDUNIDA TUTGAN O'RNI SECTION I. THE PLACE OF ALISHER NAVAII'S LITERARY HERITAGE IN WORLD CIVILIZATION	
Boqijon TO'XLIYEV. Nasimiy va Navoiy nazmi – badiiy tafakkurning yangi bazmi	15
Islam JEMENEY. Әлішер Навои	23
Yashar QOSIM. Dohiy Alisher Navoiyning ulug' izdoshi (Muhammad Fuzuliy sheiriyatida poetik in'ikos tarzining o'ziga xosligi)	35
Qodirjon ERGASHEV. Renessans adabiyotida etologik janr taraqqiyoti	42
Əlimuxtar MUXTAROV. Nizami Gencevi ve Alishir Navai'nin tür ruhu eserlerinin ve araştırmacılarının gözü ile	47
Roviyajon ABDULLAYEVA. Alisher Navoiy fenomeni yoxud Navoiy ijodining olamshumul ahamiyati	52
Насриддин НАЗАРОВ. Гуманизм и креативность в творчестве Наваи как фактор обеспечения связей между народами Евразии	60
Burobiya RAJABOVA. O'zbek navoiyshunoslari Jomiy haqida	67
Karomat MULLAXO'JAYEVA. Abdurahmon Jomiy va Alisher Navoiy g'azallarida Yusuf (a. s.) siymosining badiiy talqinlari	77
Tozagul MATYOQUBOVA. Sharq adabiyotining yetuk tadqiqotchisi	82
Nosir JO'RABOYEV. Ikki turkman hukmdori ijodi va Alisher Navoiy	87
Молдасанов Е.М., АБДУВАЛИТОВ Н.Б. Әлем әдебиетінің асқар шыңы (Әлішер Науаидың 584 жылдығына орай)	95
Hulkar HAMROYEVA. Alisher Navoiy ijodida san'at talqini	99
Злиха ЖАНТАСОВА. Шығыс әдебиетінің қазақ фольклорындағы көрінісі	103
Sherxon QORAYEV. Alisher Navoiy Badaxshon shohi va shoir Sulton Muhammad La'liy ijodi tadqiqotchisi (Navoiy va uning zamondoshlari tazkiralari ma'lumotlari asosida)	109
Ahmad AKHLAQUE, Asror Allayarov. Alisher Navoi's creative works: a scientific exploration	115

Fayzulla ISKANDAROV, Dostonjon Tojiev. “Alisher Navoi international award”: establishment and historical significance for the turkic world	118
Diyora ABDUJALILOVA. Alisher Navoiy va Yahyobey Toshlijali dostonlarida shayx va avliyolar timsoli	124
Orifjon OLIMJANOV. Alisher Navoiy va Lorendeli Hamdiy “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasiga doir	131
II SHO‘BA. NAVOIY NAZMIY, NASRIY VA ILMIY MEROSINI O‘RGANISH MASALALARI SECTION II. ISSUES OF STUDYING NAVAIY'S POETRY, PROSE AND SCIENTIFIC HERITAGE	
Nurboy JABBOROV. Alisher Navoiy “Tarixi anbiyo va hukamo” asarining siyarnoma turkumida tutgan o‘rni	136
Nusratullo JUMAXO‘JA. Navoiyning yigitlik lirikasiga mansub mustazodi	149
Maqsud ASADOV. Alisher Navoiy “Tanbeh”larining g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari (“Mahbub ul-qulub” asari misolida)	155
Dr. Kemal Yavuz ATAMAN. Ali Şir Nevaî beyitlerinde kulluk şuuru	160
Zuhridin ISOMIDDINOV. Navoiyning “qaychi” g‘azali	165
Baxtiyor FAYZULLOYEV. Qo‘qon adabiy muhitida Navoiyga izdoshlik	170
Iqboloy ADIZOVA. Adabiy ta’sir va poetik tafakkurning yangilanishi	177
Nafas SHODMONOV, G‘iyosiddin SHODMONOV. Olti dostonida Odam Ato timsoli talqini	185
Faridaxon KARIMOVA. Xorazm adabiy muhitida debochanavislik an’analari	193
Islomjon YAQUBOV. O‘zaro ta’sir, ijodiy mushtaraklik va o‘ziga xoslik	200
Shavkat HAYITOV, Gulshod SHOYIMOVA. Alisher Navoiyning nabotot va hayvonot olamiga munosabati	205
Obidjon KARIMOV. Alisher Navoiy irfoniy olamining yangicha talqini	212
Gulbahor ASHUROVA. O‘zbek ayol shoiralari ijodida Alisher Navoiy obrazi tasvirlari	216
Qo‘ldosh PARDAYEV. Navoiy g‘azallariga Muqimiyning nazira va taxmislari	221
Ilyos ISMOILOV. Abror hayrati	226
Shermuhammad AMONOV, Abdulhaq RAHIMI. Alisher Navoiy mustazodiga bog‘langan muxammas haqida	229
Zilola AMONOVA, Shahlola SAFAROVA. “Farhod va Shirin” dostonidagi na’t boblarning manbalari va badiiyati	235
Abdulhamid QURBONOV. Badiiy matn va tasviriy vositalar mutanosibligi	242
Muqaddas TOJIBOYEVA. Abdulla Qodiriy romanlarida Alisher Navoiyga izdoshlik masalalari xususida	248
Orzigul HAMROYEVA. Radifning bayt kompozitsiyasidagi o‘rni	252

Ma'rifat RAJABOVA. Xalq maydon kulgi san'ati belgilarining Navoiy ijodidagi ko'rinishlari	256
Nodira SOATOVA. "Farhod va Shirin" dostoni – an'ana takomili, taraqqiysi hamda sintezi sifatida	260
Umida RASULOVA. "Alisher Navoiy" romanida obraz poetikasi	266
Marg'uba ABDULLAYEVA. Yetti sayyora: badiiy talqin va ilmiy dunyoqarash	269
Sohiba UMAROVA. Suyuma G'aniyeva – navoiyshunos	273
Zuhra MAMADALIYEVA. Alisher Navoiy "Xamsa"sida mirrix obrazining majozilik xususiyatlari	277
Aziz RAJABIY. Alisher Navoiy g'azallarining ohang jilolari (Yunus Rajabiy musiqiy merosi misolida)	282
Zarif QUVONOV. "Hayrat ul-abror"ning yangi tadqiqatlari xususida	286
Farruxbek ABDALIYEV, Gulnoza OSMANOVA. "Xamsa"da "kampir" obrazi talqini	290
Nafisa RAXMANOVA. Ramziy-majoziy obrazlar ta'vili haqida mulohazalar	293
Kamola ULUG'MURODOVA. Navoiy nazmida Layli obrazining badiiy talqini	299
Mavluda ORTIQOVA. Alisher Navoiyning "Nasoyim ul-muhabbat" asarida valiylarga xos sifatlar talqini	303
Jamila EISAR. Alisher Navoiyning she'riyatida oyina timsolining talqini ("G'aroyib us-sig'ar misolida")	308
Azizbek TOSHPO'LATOV. Alisher Navoiyga izdoshlik: Ahmad Tabibiy taxmislari	313
Sevara PARMONOVA. Tasavvufiy tazkiralari va Alisher Navoiy asarlarida Ibrohim Adham nomining zikr etilishi	318
III SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING MANBALARI VA MATNIY TADQIQI SECTION III. SOURCES AND TEXTUAL RESEARCH OF ALISHER NAVAI'S WORKS	
Dilnavoz YUSUPOVA, Umedullo MAHMUDOV. Alisher Navoiyning "Munshaoti Abdulloh Marvorid"dan o'rin olgan forsiy maktublari xususida	323
Manzar ABDULXAYROV. Alisher Navoiyning "Farhod va Shirin" dostoni tabdillari tahlili	330
Dr. Farhad RAHIMI. Senglah Sözlüğünün Feraği Düzeltmeleri ve Feraği'den Yanlış ktarmaları Üzerine	335
Gholamreza RAZMI. Özbekistan'da yayimlanmiş iki Hayretü'l-ebrar'in tashih edilmiş metnindeki hatalarin sebeplerine bir bakiş	352
Altay NOORULLAH. Navoiy asarlarida tinish belgilarining yanglish ishlatilishi	365

Sevda BEHESHTI. Navai's Poetry as Reflected in Miniature Paintings (A study of Illustrated manuscripts preserved in Iranian collections)	376
Oysara MADALIYEVA. Alisher Navoiyning dastlabki ikki devoni Hamid Sulaymon nigohida	384
Dr. Siyamek HÜSSEYINALIZADE (Ergin Avşar). Amîr Alî Şîr Nevaî'nin şiirlerinde Şamanlığa aid Terimler ve ritüeller	395
Ozoda TOJIBOYEVA. Parij kulliyotidagi "Favoyid ul-kibar"ning matniy xususiyatlari	407
Husnigul JO'RAYEVA. Husayn Boyqaro – Husayniy adabiy merosining O'zbekistonda o'rganilishi	412
Dilnoza RUSTAMOVA. Alisher Navoiy toshbosma devonlaridagi ayrim g'azallar matnining qo'lyozma nusxalar bilan qiyosi	417
Erfan ESHGHÎNOUR. Fâni Divanındaki Avnî Divanından Tercüme Olunmuş Şiirler Üzerine	423
Lochinbek AHMADALIYEV. Po'latjon Qayyumiy tazkiralarda Alisher Navoiy faoliyatining yoritilishi	433
Dilnavoz SATTOROVA. Navoiy g'azallariga Sa'diy taxmislari	438
IV SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING XORIJIY TILLARGA TARJIMASI VA CHET ELLARDA O'RGANILISHI SECTION IV. TRANSLATION OF ALISHER NAVA'I'S WORKS INTO FOREIGN LANGUAGES AND STUDY ABROAD	
Hulkar HAMROYEVA, Shahlo NARALIYEVA, Ozodaxon MUSAYEVA. Qozog'istonda Mir Alisher Navoiy ijodining o'rganilishi	444
Abdulhay SOBIROV, Zamira DJURABAYEVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" – turkiy xalqlar leksikasining so'nmas bulog'i	451
Münevver TEKCAN, Serpil Yazıcı ŞAHİN. Muhakamat al-lughatayn's literary and academic aspects.	455
Бермет ЗАКИРОВА, Дамилова НУРИЙЛА. Алишер Навоинин чыгармаларындагы тилдик каражаттар аркылуу студенттин кеп маданиятын өстүрүү	462
Nishonboy XUSANOV. "Hayrat ul-abror"dagi teonimlarning semantik va badiiy xususiyatlari	468
Mardon RAHMATOV. Qo'shma fe'l komponentlari inversiyasi	472
Rashid ZOHID. Hayot – firoq manzili	478
Shahlo HOJIYEVA. Alisher Navoiy badiiy kashfiyotlari – Cho'lpon estetik tafakkuri yangilanishi omili	482
Mo'minjon SULAYMONOV. Alisher Navoiy davrida isiriq solinganmi?	488
Abdumurod TILAVOV. Alisher Navoiy ma'naviy merosi va zamonaviy ta'lim	492
Nilufar RASULOVA. Alisher Navoiyning boqiy merosi jahon tillarida	497
Ozodaxon MUSAYEVA, Gulchehra SULTONOVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" asaridagi turkiy fe'llar va omonim so'zlar tahlili	502

Iroda ISHONXANOVA. Alisher Navoiy hayoti va ijodining “Литература” darsliklarida aks etishi	505
Shahlo NARALIYEVA, Farrux ABDALIYEV. Hazrat Navoiy ijodida nutq madaniyati	514
АШИРОВА Т.К., КАРАЕВА Н.О., ЗАКИРОВА Б.А. Алишер Навоинин чыгармаларын санарип платформалар аркылуу жайылтуу	518
Dilorom YULDASHEVA, Shahlo NARALIYEVA. Alisher Navoiyning didaktik qarashlari	523
Komiljon ABDULLAYEV. Ta’lim tizimi bosqichlarida Alisher Navoiy hayoti va ijodini o’rgatishda fanlararo integratsiyadan foydalanish	527
Gulnoza YULDASHEVA, Sevinch UBAYDULLAYEVA. “Lison ut-tayr” dostonining ayrim morfemik xususiyatlari tahlili	531
Feruza DJUMANIYAZOVA. Alisher Navoiy ijodida milliy etnosport o’yinlari	534
Hamida JURAQOBILOVA. O’zbek she’riy matnlaridagi kognitiv metaforalarning fransuz tilida ifodalanishi	539
Abdug’ani NASRIDDINOV. Navoiyshunoslikda yangicha yondashuv	544
TEZISLAR ADABIYOTSHUNOSLIK	
AHMADOVA Shohsanam. Hofiz Xorazmiy va Alisher Navoiy ijodida zohid obrazi tasviri	550
ABDURAIMOVA Xafiza. Alisher Navoiy g’azaliyotida Doro obrazi talqinlari	553
ALIYEVA Sevinch. Anbiyolar haqidagi manbalarda Iso payg’ambar obrazi tasviri	556
ALMARDONOVA Aziza. Alisher Navoiy tarji’bandlarida dunyo ramzi	561
DEHQONOV Akramjon. Bir g’azal sharhi	564
DOLIMOV Shokir. «Hayrat ul-abror» dostoni sharhining rus tiliga tarjimai xususida	567
GAFUROVA Shaxnoza. Navoiy me’rojnoma baytlarida qo’llangan badiiy san’atlar	569
IBOTOVA Madina. Alisher Navoiy g’azallarida jon va ishq munosabatining badiiy ifodasi	572
MEYLIYEV Xudoyberdi. Navoiy va zamondoshlari asarlarida Mirzo Mironshoh saroyi adabiy muhiti va shoir Lutfulloh Nishopuriy ijodiy faoliyatining yoritilishi	576
MUQUMOVA Surayyo. “Nasoyim ul-muhabbat”: ism, xosiyat va xususiyat	579
NASRULLAYEV Elmurod, SIROJIDDINOVA Sevinch. Xalq og’zaki ijodida Navoiy timsoli talqini	581

NURULLAYEVA Hulkaroy, MAMADALIYEVA Madina. Alisher Navoiyning “Mahbub ul-qulub” asarini o‘qitish bo‘yicha ayrim mulohazalar	584
OLIMJONOV Davronbek. “Boburnoma” asarida tarixiy shaxslar tavsifi (Alisher Navoiy shaxsi misolida)	587
PARDAYEVA Nigora, PIRNAZAROVA Barno. Navoiy lirikasida kichik lirik janrlar	589
SHOMURODOV San‘at. Alisher Navoiy va Husayn Boyqaro munosabatlari isajon sulton talqinida	593
TO‘XTAMURATOV Furqat. Alisher Navoiy g‘azaliga Muhsiniy tatabbu’si	596
TURDIYEVA Maftuna. “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasidagi ba’zi farqli jihatlar	599
UMAROVA Dildor. Alisher Navoiy asarlarida sukut go‘zalligi ifodasi	602
UMAROV Sardorbek. Ma’rifatning haqiqati – hayratdir	604
YANGIBOYEV Shavkat. Ito haqida	607
TILSHUNOSLIK	
YULDASHEVA Dilorom. Alisher Navoiy asarlarida rang-tus ifodalovchi birliklar	611
AXMADJANOVA Malika. Alisher Navoiy va o‘zbek tilining boyitilishi: ilmiy metodlar va uslublar	613
AKBAROVA Zulfizargul. Alisher Navoiy asarlarida qo‘llanilgan antonimlik hosil qiluvchi “Ahl” komponentli lug‘aviy birliklar tahlili	617
YUSUPOVA Dildora. Alisher Navoiy asarlarida qimmatbaho tosh nomlari	619
MUNDARIJA	622